

Kúria végzése

Az ügy száma: Bfv.II.1.026/2020/7.
A határozat szintje: felülvizsgálat
A tanács tagjai: Dr. Somogyi Gábor a tanács elnöke
Dr. Sebe Mária előadó bíró
Dr. Székely Gabriella bíró
Az eljárás helye: Budapest
Az eljárás formája: tanácsülés
Az ülés napja: 2021. január 28.
Az ügy tárgya: csalás büntette
Terhelt: ...
Elsőfok: Budapesti II. és III. kerületi Bíróság, 7.B.II.1137/2016/15.,
ítélet, tárgyalás, 2017. szeptember 19.
Másodfok: Fővárosi Törvényszék, 25.Bf.12.560/2017/16., végzés,
nyilvános ülés, 2018. szeptember 19.
Harmadfok: -
Az indítvány előterjesztője: a terhelt védője
Az indítvány iránya: a terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria a csalás büntette miatt ... ellen folyamatban volt büntetőügyben a ... terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálva a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 7.B.II.1137/2016/15. számú ítéletét, valamint a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 25.Bf.12.560/2017/16. számú végzését hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek vagy felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

- [1] I. 1. A Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság a 2017. szeptember 19. napján kihirdetett 7.B.II. 1137/2016/15. számú ítéletével ... terheltet bűnösnek mondta ki csalás büntetében [Btk. 373. § (1) bekezdés, (4) bekezdés a) pont]. Ezért őt 1 év 10 hónap börtön fokozatú szabadságvesztésre ítélte, amelynek végrehajtását három év próbaidőre felfüggesztette, és - a végrehajtás elrendelésének esetére - megállapította a feltételes szabadságra bocsáthatóság legkorábbi időpontját.
- [2] A védelmi perorvoslatok alapján másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék a 2019. szeptember 19. napján meghozott 25.Bf.12.560/2017/16. számú végzésével helybenhagyta az elsőfokú bíróság ítéletét.
- [3] 2. A jogerős ítéletben megállapított tényállás lényege szerint a terhelt 2012. április 27. napján Budapesten, ... ügyvéd előtt kölcsönszerződést kötött ... sértettel, aki a szerződéskötéskor 10 millió forintot készpénzben átadott a terheltnek, akinek a tartozását 2013. április végéig kellett volna visszafizetnie. A kölcsönszerződés biztosítékeként közjegyzői okiratba foglalt jelzálogjogot

- alapítottak a ... helyrajzi szám alatti, szülő megnevezésű, mintegy 3.500.000 forintot érő ingatlanra, amellyel kapcsolatban a terhelt azt állította a sértettnek, hogy az 12-13 millió forint értéket képvisel.
- [4] A kölcsönösszeg visszafizetése már a szerződés megkötésekor sem állt a terhelt szándékában. A terhelt a törlesztőrészleteket egy ideig fizette, összesen 2.250.000 forintot törlesztett, majd a teljesítés abbamaradt. Amikor a sértett a fizetés elmaradása miatt kérdőre vonta, a terhelt türelmet és halasztást kért, jöllehet állítása szerint anyagi lehetőségei lehetővé tették a visszafizetést, a lejáratot követően a sértett többszöri felszólítása ellenére semmit nem fizetett. A fedezeti ingatlanról kiderült, hogy azt a terhelt 2014. május 28-án adásvételi szerződéssel 700.000 forintos vételárért egy ismerősenek értékesítette.
- [5] A terhelt a szerződés megkötésekor tudomással bírt arról, hogy az általa fedezetül felkínált ingatlan értéke az általa megjelölnél kevesebb, erre vonatkozóan a sértettet megtévesztette és mivel ... terhelt erre figyelemmel kötötte meg vele a szerződést, ezzel a sértettnek 10 millió forint kárt okozott, amelyből 2.501.700 forint (2.250.000 forint visszafizetéssel, míg 251.000 forint végrehajtási eljárás során) megtérült.
- [6] **II. 1.** A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen ... terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjára hivatkozással, a terhelt bűncselekmény hiányában történő felmentése érdekében.
- [7] Anyagi jogi okból az indítványt az elutasította, hogy a bíróság tévesen, a rendelkezésre álló bizonyítékokkal ellentétesen állapította meg, miszerint a szerződés megkötésekor a terhelt tudomással bírt arról, hogy a fedezeti ingatlan értéke kevesebb az általa megjelölnél, erre vonatkozóan a sértettet megtévesztette, aki emiatt kötött vele kölcsönszerződést, és a terhelt ezzel a sértettnek 10 millió forint kárt okozott, amely részben megtérült.
- [8] A védő vitatta a fedezeti ingatlan tényállás szerinti értékét. Azzal érvelt, miszerint a terhelt joggal gondolhatta, hogy a fedezeti ingatlan értéke meghaladja a kölcsön összegét, így ha bármely okból nem tudná a kölcsönt visszafizetni, úgy a sértett az ingatlanból megfelelő kielégítést kap. Amennyiben az ingatlan reális forgalmi értéke nem érte el a 10 millió forintot, e vonatkozásban a terhelt tévedésben lehetett, mivel feltevése okszerű volt és jóhiszeműen járt el. A csalás megállapíthatóságához azonban arra van szükség, hogy kétséget kizáróan bebizonyosodjon, miszerint a terhelt tisztában volt az ingatlan tényleges piaci értékével és ennek tudatában úgy ajánlotta fel fedezetül az ingatlant, hogy a kölcsönt nem állt szándékában visszafizetni.
- [9] Tévesnek tartotta a védő a bíróság azon álláspontját, miszerint ingatlanfedezet nélkül a sértett nem adott volna kölcsönt a terheltnek. Álláspontja szerint mind a terhelt, mind a sértett abban a meggyőződésben volt, hogy az ingatlan értéke meghaladja a kölcsön összegét.
- [10] Kifogásolta a védő, hogy nézete szerint a másodfokú bíróság iratellenesen és jogszabálysértően egészítette ki a tényállást a terhelt elkövetéskori tudattartalmára nézve, amikor a lejáratot követő teljesítés elmaradásából, egy későbbi eseményből következtetett vissza a terhelt szerződéskötéskor fennállott, azaz korábbi tudatállapotára. Ezzel ellentétesen a védő azzal érvelt, hogy a jelentős összegű törlesztés a visszafizetés szándékát igazolja, miként az is, hogy a terhelt állítása szerint 2012. július 19-én 8.547.000 forintot a sértettnek megfizetett, és így a kölcsönt teljeskörűen, kamattal együtt visszafizetésre került.
- [11] Mindezekből a védő álláspontja szerint egyértelmű, hogy az elsőfokú és a másodfokú bíróság az anyagi jogi szabályok megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét.
- [12] **2.** A Legfőbb Ügyészség a BF.1027/2020/2. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta és a megtámadott határozatok hatályában fenntartására tett indítványt.
- [13] Indokai szerint mivel a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható [Be. 650. § (2) bekezdés], illetve a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének nincs helye [Be. 659. § (1) bekezdés], a jogerős ítéleti tényállás megalapozottsága nem vizsgálható és nincs lehetőség a bíróságok

bizonyítékokat értékelő tevékenységének és ezen keresztül a bűnösség kérdésének a vitatására sem. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható, eltérő tényállásra, illetőleg az irányadó tényállásban nem szereplő tényekre alapozottan nem támadható.

- [14] A védő ugyanakkor a bizonyítékok értékelésének kifogásolásával vitatja a tényállás megalapozottságát, illetve jogi álláspontját az irányadó tényállásban írtaktól eltérő, lényegében azzal ellentétes tényekre alapozza. Mindezek a fenti rendelkezésekbe ütköznek, így e részében a felülvizsgálati indítvány törvényben kizárt.
- [15] Rámutatott a Legfőbb Ügyészség arra is, hogy a Kúria ítélezési gyakorlata szerint a felülvizsgálat során az irányadó tényállás részének kell tekinteni a bíróságnak - az ítéletszerkesztési hiba folytán - az ítélete indokolásának más, tényálláson kívüli részeiben feltüntetett ténymegállapításait is. Az irányadó tényállás maradéktalanul tartalmazza azokat a tényeket, amelyek a terhelt bűnösségének a megállapítását megalapozzák. Így az elsőfokú bíróság ítélete 2. oldalán rögzítette, hogy a terhelt a szerződés megkötésekor tudomással bírt róla, miszerint a fedezeti ingatlan értéke kevesebb az általa megjelölnél, és erre vonatkozóan a sértettet megtévesztette, aki erre figyelemmel kötött vele szerződést. Ezzel 10 millió forint kárt okozott a sértettnek, amely csak részben térült meg. A másodfokú bíróság végzésének 6-7. oldalán megállapította, hogy az a körülmény, miszerint a terhelt a felvett kölcsönösszegnek csak a töredékét fizette vissza, s jóllehet állítása szerint anyagi lehetőségei a visszafizetést lehetővé tették, a sértett részére a lejáratot követően semmit nem fizetett, egyértelműen azt mutatja, hogy a kölcsön visszafizetése már a szerződés megkötésekor sem állt szándékában. Ez olyan tudati tény, amely történeti tényállásba tartozik, így az irányadó tényállás része, miként a másodfokú bíróságnak a komoly visszafizetési szándék hiányára, illetve a terhelt fizetési képességének hiányára tett megállapításai is.
- [16] A kifejtettek miatt a felülvizsgálati indítványt a bűnösség megállapítását támadó részében a Legfőbb Ügyészség alaptalannak tartotta.
- [17] A védő az átiratra tett észrevételében kétségbe vonta, hogy indítványa a megállapított és a felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállást támadná. Azon álláspontjának adott hangot, hogy a tényálláson a történeti tényeket kell érteni, és nem a terhelt tudattartalmát. Ennek alátámasztására az EBH. 2015.B.10. határozatra hivatkozott, miszerint a szubjektív oldal szükséges vagy esetleges ismérveinek megléte a tárgyi oldalon lévő elkövetési magatartás nélkül nem is vizsgálható, ugyanis a célzat, mint speciális szándék, jellemzően a vád tárgyává tett elkövetési magatartásból - a történeti tényállásból - ismerhető fel.
- [18] **III.** A felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [19] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a Be. 648. §-a értelmében kizárólag a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen, és a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokból vehető igénybe. A felülvizsgálati okok törvényben meghatározott köre nem bővíthető.
- [20] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja alapján felülvizsgálatnak van helye akkor, ha a bíróság jogerős ítéletében a terhelt bűnösségét a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg. Jelen esetben az indítvány erre hivatkozik, ezért az alapján a felülvizsgálatnak helye van.
- [21] Ugyanakkor a felülvizsgálat alapvető szabálya, hogy a felülvizsgálati eljárásban a tényálláshoz kötöttség érvényesül. Ennek megfelelően a felülvizsgálati indítványban a jogerős ítéletben megállapított tényállás nem támadható [Be. 650. § (2) bekezdés]. Annak elbírálása során pedig a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye; a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó [Be. 659. § (1) bekezdés].
- [22] Jelen esetben az indítvány - részben - a Be. 650. § (2) bekezdésében írt tilalomba ütközik és a Be. 659. § (1) bekezdésében kizárt célra irányul.
- [23] Kétségtelen, hogy a Kúria következetes ítélezési gyakorlata szerint a felülvizsgálat során az irányadó tényállás részének kell tekinteni a bíróságnak - az ítéletszerkesztési hiba folytán - az ítélete

indokolásának más, tényálláson kívüli részeiben feltüntetett ténymegállapításait is (BH 2016.163.III., EBH 2013.B.2., BH 2015.216., BH 2006.392., BH 2005.89.II.).

- [24] Az is nyilvánvaló azonban, hogy a tényállás része csak ténymegállapítás lehet; ellenben nem ténymegállapítás, és így nem is a tényállás része, amikor a bíróság határozatának indokolásában bizonyíték tartalmát idézi, avagy jogi értékelést végez {Kúria Bfv.II.925/2019/6. indokolás [51] bekezdés}.
- [25] A Kúria utal arra is, hogy az ítéleti tényállás személyi és történeti részében rögzített ténymegállapítások nem kizárólag fizikai jellegű külső történések, de ún. belső történések, tudati tények is lehetnek (BH 2005.167.); a tudattartalom ténybeli megállapítása lehet a tényállás része, ezért a tudati tények a felülvizsgálati eljárásban nem vitathatóak (BH 2011.3.II.). Ekként téves az indítvány ezzel elletétes - a tényállás fogalmát a külvilágban megnyilvánuló történések körére szűkítő - okfejtése, és az indítvány azon részei, amelyek a terhelt tudattartalmára vonatkozó tények megállapítását kifogásolják, és jogi okfejtésüket attól eltérő tényekre alapítják, a törvényben kizártak.
- [26] A Btk. 373. § (1) bekezdése szerint, aki jogtalan haszonszerzés végett mást tévedésbe ejt, vagy tévedésben tart, és ezzel kárt okoz, csalást követ el.
- [27] A törvény két elkövetési magatartást jelöl meg: a tévedésbe ejtést és a tévedésben tartást. Tévedésbe ejtés az elkövetési magatartás, amikor a tévedést a tettes aktív, erre irányuló tevékenysége idézi elő; tévedésben tartás esetén a tévedés a tettesen kívül álló okból keletkezett, de a tettes azt felismerte, azt felhasználva okoz kárt. A tévedésbe ejtésnek nem kell valamilyen ravasz fondorlatban megnyilvánulnia, elég, ha az adott helyzetben, az adott sértett megtévesztésére alkalmas.
- [28] A törvényi tényállás megvalósításának három egymást kiegészítő okozati összefüggés megléte a feltétele. Egyrészt a magatartásnak kell előidéznie a tévedést, arra alkalmasnak, szándékosnak kell lennie, ugyanakkor e tévedés kell, hogy kiváltsa a megtévesztett vagyon jogi rendelkezését, amellyel összefüggésben a kár bekövetkezik (BH 2014.69.).
- [29] Az irányadó tényállás - az indítványban foglaltakkal ellentétben - a terhelt tévedésbe ejtésben megnyilvánuló elkövetési magatartását, jogtalan haszonszerzési célzatát és az ezzel okozati összefüggésben bekövetkezett kárra vonatkozó tényeket egyértelműen tartalmazza; így azt is, hogy a terhelt mind a kölcsön fedezetül felkínált ingatlan értékét, mind a szerződés célját illetően tévedésbe ejtette a sértettet. ... sértett előtt a kölcsön összegét meg sem közelítő értékű ingatlant a kölcsön összegét meghaladó értékűnek tüntette fel, miközben elhallgatta, hogy a pénzt bizonytalan kimenetelű befektetésre kívánja fordítani. Így az általa befektetett pénz megtérülése kétséges volt, annak lehetőségét is magában hordozta, hogy a terhelt befektetését, így a sértettől kölcsönként pénzt is teljes egészében elveszíti. A terhelt ezt küszöbölte ki megtévesztéssel, a hamis fedezet felajánlásával; következésképp a bíróság jogerős ítéletében okkal állapította meg, hogy a sértett az általa megfelelőnek tartott fedezet hiányában nem nyújtott volna kölcsönt a terheltnek.
- [30] Egyértelműen kitűnik az is az irányadó tényállásból, hogy a terhelt ismerte az ingatlan értékét, hiszen azt röviddel a kölcsönszerződés megkötése előtt 1 millió forintért vette és ismerősének röviddel a kölcsönszerződés lejártá után 700.000 forintért értékesítette. Következésképp az ingatlan ezt megelőzően, a kölcsönszerződés kapcsán is csak legfeljebb ekkora összegre nyújtott volna a sértett számára fedezetet; a terhelt azonban a sértettnek valótlánul, ennél nagyságrendileg magasabb értéket állított. Ekként ténykérdés, hogy az ingatlan nem ért 12-13 millió forintot, és ezt a terhelt is tudta; közömbös, hogy az ingatlan értéke az azt terhelő végrehajtási jog nélkül mekkora lett volna. Az ingatlan végrehajtási joggal terhelt volt; a terhelt annak tehermentesítése érdekében nem tett semmit (igaz, azt nem is ígérte, hanem elhallgatta), ezért az az érték megállapítása során nem hagyható figyelmen kívül. A fentiek alapján a terhelt szerződéskor tanúsított magatartásából is - és nem csupán az utólag végrehajtott cselekvőségéből - vonható következtetés arra, hogy a terheltnek már a kölcsön felvételekor sem állt szándékában a pénz visszafizetése.

- [31] Az indítvány a terhelt teljesítési szándéka kapcsán hivatkozott a terhelt által a sértettnek kifizetett kb. 8.500.000 forintra is. A bíróság ezzel kapcsolatban a sértett azon előadását fogadta el, miszerint az nem a vádbeli kölcsönszerződéssel állt összefüggésben, hanem egy valutaváltási ügylet része volt, ezért a tényállásban nem állapította meg, hogy ezen összeggel a terhelt a vádbeli kölcsönszerződésből eredő tartozását törlesztette. A védő ezzel ellentétes hivatkozása ismét csak a tényállás támadását jelenti, ami a Be. 650. § (2) bekezdésében írt rendelkezésbe ütközik, és a felülvizsgálatban a Be. 659. § (1) bekezdésére tekintettel nem vehető figyelembe.
- [32] Az indítvány kifogásolta a terhelt tudatállapotára vonatkozó bírói értékelés helyességét. Ennek kapcsán a Kúria rámutat a következőkre.
- [33] Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem, az ügynevezett alanyi okozatosság: a tárgyi oldal elemeinek (elkövetési magatartás, eredmény stb.) külvilágban való megnyilvánulása, ténybelisége és az elkövető ahhoz való akarati viszonyulása.
- [34] Ez a viszonyulás az elkövetőn belüli, a külvilágtól elzárt. Ezért az elkövetési magatartásról (eredményről stb.) való, a tudatban előzetesen, illetve egyidejűleg meglévő képzet mindig csak valamely, külvilágban megjelenő, illetve fizikai mérhető tényből következtetéssel ragadható meg, s mint ilyen, ténykérdés. Ebből a szándékosságra, gondatlanságra, illetve annak mikéntjére, s a bűnösségre vont következtetés jogi értékelés, ami pedig jogkérdés.
- [35] A tudati - és más tények - megállapításától el kell különíteni a megállapított tények jogi értékelését, ami a valónak már elfogadott fizikai és tudati tényeknek a jogi normával történő egybevetése, a törvény szövegének való megfeleltetése. Ennek eredménye pedig már jogi fogalmak formájában jelenik meg. A kettő közti kapcsolatot az teremti meg, hogy ha az irányadó tényállás valamelyik külvilágból megjelentő tényt és abból vont ténybeli következtetést egyaránt rögzíti, és utóbbi helyes, akkor a jogi értékelésnek, s ekként a törvényi tényállás adott eleme megállapításának alapja van.
- [36] Más hitegetése, megtévesztése önmagában nem feltétlenül, de nyerészkedési (jogtalan haszonszerzési) céllal viszont mindig bűn.
- [37] A kifejtettekre figyelemmel a bíróság jogerős ítéletében helyesen állapította meg, hogy a terhelt megvalósította a Btk. 373. § (1) bekezdésébe ütköző és a (4) bekezdés a) pontja szerint minősülő csalás bűntettét; annak valamennyi törvényi tényállási eleme maradéktalanul megvalósult.
- [38] **IV.** Minderre figyelemmel a Kúria - miután nem észlelt olyan egyéb eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára hivatalból köteles - a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a megtámadott határozatokat - a Be. 660. § (1) bekezdése alapján tanácsulésen, a Be. 655. § (1) bekezdés szerinti összetételben eljárva - a Be. 662. § (1) bekezdés a) pontja alapján hatályában fenntartotta.
- [39] A Be. 6. § (4) bekezdése értelmében a végzés ellen nincs helye fellebbezésnek. Felülvizsgálatát a Be. 650. § (1) bekezdés b) pont második fordulata zárja ki. A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egyszer nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul; az említett törvényhely (7) bekezdése szerint felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal csak egyszer nyújtható be. A Be. 656. § (4) bekezdése pedig akként rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által ismételtlen előterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételtlen előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

Budapest, 2021. január 28.

Dr. Somogyi Gábor s.k. a tanács elnöke, Dr. Sebe Mária s.k. előadó bíró, Dr. Székely Gabriella s.k. bíró

A kiadmány hitelül:
Schulz Oszkárné
tisztviselő